

Tisztelt Professzor Asszonyok és Professzor Urak!

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Köszönöm Szarka László professzor úrnak és a Professzorok Batthyány Köre energia-munkacsoportjának a meghívást, valamint azt, hogy Paulus Alajos filmjét csaknem harminc év után ismét elővették.

Ez a film nem azért fontos, mert egy 1997-ben rögzített műszaki választ kellene 2026-ban változtatás nélkül elfogadnunk. Azért fontos, mert megmutatja: a lényegi kérdéseket régóta ismerjük. A folyó, a vízkészletek, az energia, a hajózás, a táj és az ökológiai rendszer összefüggései nem most váltak láthatóvá. Ami hiányzott, az nem elsősorban a tudás volt, hanem a tudásból következő döntés.

A filmben megszólal Mosonyi Emil professzor is, a magyar és a nemzetközi vízépítés egyik meghatározó alakja. Érdekes felidézni egy történetet, mert sokat elmond arról, miként vált nálunk egy műszaki kérdés politikai és erkölcsi tabuvá.

Mosonyi professzort 2006-ban Széchenyi-díjra terjesztették fel. A jelölőtestület a korabeli híradások szerint egyhangúlag támogatta. Sólyom László köztársasági elnök mégis kifogást emelt több kitüntetés ellen; a hivatal az érintetteket nem nevezte meg, de a hivatalosan nem cáfolt sajtóértesülések Mosonyi professzort is középük sorolták, és a kifogást a dunai vízlépcsőkhöz kapcsolódó munkásságával hozták összefüggésbe.

Az emlékezet ezt az esetet később gyakran összekapcsolta az elmaradt kézfogással. A tények kedvéért pontosítsunk: Mosonyi Emil betegsége miatt nem volt jelen a március 15-i ünnepségen; Sólyom László Fekete Jánossal nem fogott kezét. A történet lényege azonban nem a protokoll.

Sólyom Lászlónak természetesen joga volt álláspontot képviselni. Nem kívülállóként érkezett a kérdéshez: tevékenyen részt vett a Duna Kör munkájában és a Bős–Nagymaros elleni mozgalomban. Ez a demokratikus nyilvánosság történetének része, és tiszteletet érdemel. Éppen ezért lett volna különösen fontos a szerepek tiszta elválasztása.

Egy politikai vagy mozgalmi meggyőződés nem válhat egy tudományos és mérnöki életmű végső erkölcsi mércéjévé.

Az alkotmányjog fontos tudomány. De nem a hidraulika felettes tudománya.

A közjogi tekintély nem hidrodinamikai modell, és a köztársasági elnöki rang nem tesz egy műszaki állítást igazabbá vagy hamisabbá. Amikor egy mérnöki állítást nem számítással, hanem erkölcsi minősítéssel próbálunk lezárni, nem a mérnököt győzzük le. A döntést halasztjuk el.

Mosonyi története a szakma felé azt az üzenetet közvetítette: aki a politikailag tabuvá tett megoldást vizsgálja vagy képviseli, annak nemcsak az állítása, hanem akár az egész szakmai életműve is gyanú alá kerülhet.

Ilyen közegben a mérnök óvatosabb lesz, a politika kényelmesebben hallgat, a folyó pedig tovább változik.

Bős–Nagymarosból súlyos és helyes tanulságokat kellett levonnunk. Nagy folyami beruházást nem lehet zárt ajtók mögött eldönteni. A környezeti hatásokat nem lehet utólagos mellékletként kezelni. A nemzetközi, vízmegosztási és társadalmi kérdéseket előre kell rendezni. De a történeti tanulságból nálunk idővel általános műszaki tilalom lett. A jogos kritika politikai identitássá, majd kényelmes döntésselkerüléssé merevedett.

A 2026-os nyár ezt a halogatást már nem elvont vitaként, hanem üzemi és országos kockázatként mutatta meg.

Magyar Péter miniszterelnök augusztus 27-i parlamenti felszólalásában elmondta: volt olyan pillanat, amikor a Paksi Atomerőmű a névleges kétezer megawatt helyett mindössze kétszázharminc megawattot termelt. A kormány Pakson hallgatta meg a mérnököket, a vízügyi és energetikai szakembereket, majd egy órán belül döntött a fenékküszöb megépítéséről. A beavatkozás után Paks ismét teljes kapacitással termel.

Minden elismerés megilleti azokat a mérnököket, vízügyi és energetikai szakembereket, erőművi dolgozókat, gépkezelőket, hajósokat, katonákat és kivitelezőket, akik rendkívüli körülmények között működő megoldást hoztak létre.

És el kell ismerni a kormány döntését is. Amikor világossá vált a veszély, meghallgatták a szakembereket, biztosították a pénzt, az eszközt, az embert és a jogi feltételeket. A miniszterelnök megfogalmazása szerint az állam feladata az, hogy:

„hagyja dolgozni azt, aki ért hozzá.”

Ez helyes.

Mi mindössze egyetlen szót teszünk hozzá:

időben.

Ne csak akkor hallgassák meg a mérnököt, amikor az erőmű teljesítménye már kétszázharminc megawattra esett. Ne csak akkor, amikor centiméterekért és milliméterekért folyik a küzdelem. Ne csak akkor, amikor a fizika már maga állította össze a kormányülés napirendjét.

A paksi siker nem teszi semmissé azt a kérdést, hogy miért kellett eljutnunk idáig. A Duna medrének és kisvízi szintjeinek hosszú távú változását több mint egy évtizeddel korábban részletesen leírták. Egy régóta mért folyamat jutott el oda, ahol már országos infrastruktúrák biztonsági tartalékait érintette.

Nem az információ hiányzott. A döntés hiányzott.

És itt engedjenek meg egy friss példát arra, hogy a válságkezelésben már kimondott helyes állami alapelv mennyire nem vált még a megelőzés mindennapi gyakorlatává.

Mintegy hatvan nappal ezelőtt a Magyar Mérnöki Kamara elnökeként találkozót kértem az élő környezetért felelős miniszter úrtól. Nem személyes audienciát, nem protokolláris látogatást, nem fényképet kértem.

A Vízmegtartó Magyarország 2040 programot szeretnénk volna átadni, és szakmai egyeztetést kezdeményezni arról, hogyan lehet a vízhiányra nem újabb elszigetelt részintézkedésekkel, hanem országos rendszerben válaszolni.

Eltelt mintegy hatvan nap.

Majd éppen azokban a napokban, amikor az MMK Duna-ügyi megszólalását – ezt talán szerénytelenség nélkül elmondhatom – rendkívüli érdeklődés és szokatlanul széles szakmai, valamint társadalmi szimpátia fogadta, egy minisztériumi ügyintéző levelében megérkezett a válasz:

a miniszter úr nem tud fogadni.

Ezt nem személyes sérelemként mondom. Nem az a kérdés, hogy Wagner Ernőt fogadja-e egy miniszter. Rossz kamarai elnök lennék, ha ebből rangkérdést csinálnék.

Az a kérdés, hogy történelmi aszály, rendkívüli dunai kisvíz és energiabiztonsági válság után az országos mérnöki köztestület kap-e lehetőséget arra, hogy egy országos vízmegtartási programot érdemben bemutasson.

A válságban a szakemberek meghallgatását egy órán belül kormánydöntés követte.

A megelőzés ügyében hatvan nap várakozás után egy gyors, érdemi egyeztetést nem kínáló elutasítást kaptunk.

Nem a rangsértés bánt. Az országos prioritások közötti ellentmondás zavar.

A mérnök nem lehet válságban hős, a megelőzés idején pedig kéretlen vendég. Az állam nem teheti meg, hogy a mérnöki tudást akkor emeli pajzsra, amikor elhárította a bajt, majd félreteszi, amikor a következő bajt próbálja megelőzni.

A miniszterelnök új korszakot hirdetett a víz- és energiagazdálkodásban. Mi ezt komolyan vesszük. Ha valóban új szabályozás és új beruházási rend készül, akkor a **Vízmegtartó Magyarország 2040** programot nem a döntések után kell udvariasan tudomásul venni. Most kell meghallgatni.

A Magyar Mérnöki Kamara közben nem egy konkrét műtárgy mellett kíván kampányolni. Nem akarja Fajst kész válaszként felmutatni, és nem akarja a természet alapú megoldásokat másodlagossá tenni.

**Fajsz ma nem kész válasz. Fajsz annak a számításnak a neve,
amelyet harmincöt éve nem végeztünk el.**